

Seria Muzica Secolului XXI - Sala Radio "Mihail Jora"

Cvartetul Mercury

Pe 8 septembrie, la Studioul "Mihail Jora" al Radiodifuziunii Române a fost dat startul concertelor din seria Muzica Secolului XXI din cadrul Festivalului Internațional "George Enescu". Cvartetul Mercury, format din Vlad Maistorovici (vioară-violă) pe care îl vom reîntâlni în program și în postura de compozitor, Colin Alexander (violoncel), Harry Cameron-Penny (clarinet) și Dina Duisen (pian) a fost formația care ne-a întâmpinat la începutul acestui itinerar de concerte dedicate muzicii noi, întotdeauna presărate cu compoziții autohtone. Acest ansamblu nu este unul la început de carieră, având în spate un palmares impresionant, fiind cunoscut nu doar pentru interpretarea excepțională a lucrării lui Messiaen, *Cvartetul pentru sfârșitul lumii*, ci și pentru disponibilitatea și versatilitatea de care au dat dovadă, de la repertoriul abordat până la spațiile în care au interpretat.

Programul a fost unul destul de dens, iar cele mai multe lucrări au fost compuse special pentru cei patru. Lucrarea de deschidere a fost *Catch* a compozitorului britanic Thomas Ades, o foarte potrivită alegere pentru un debut de concert. Piesa emana prospețime, îndrăzneală, așezate pe un fundament stabil de motivații creatoare. Mișcarea scenică a clarinetistului a adus un plus de atenție și din partea publicului care a devenit brusc interesat de desfășurarea muzicală. Când ascunse, când la vedere, combinațiile timbrale au reprezentat punctul de atracție al piesei, iar mișcarea "outsider-ului" reprezentat de clarinet a adăugat și un tip de spațializare sonoră originală. Nu sunt neglijate nici celelalte instrumente din ansamblu; au existat momente de dialog între pian și violoncel, de pildă, dar toate intervențiile de acest tip au păstrat la bază "tema" inițială formulată de clarinet.

Lucrarea următoare semnată de Oliver Knussen este una dintre piesele compuse sub genericul *A Purcell Garland*, spun una pentru că în 1995 un grup de compozitori a decis să se lase inspirat de melodia *Fanteziilor* compuse de Henry Purcell. Întreaga lucrare este, parcă, un drum în marche-arrière dinspre perioada Modernă către cea din Baroc, de o culoare timbrală deosebită și cu un lirism aparte, o adevărată călătorie muzicală.

În continuarea acestui tribut adus uneia dintre cele mai frumoase perioade din istoria muzicii schimbăm total starea, cu lucrarea *Kiss on wood* a lui James MacMillan, prezent în festival în dublă ipostază de compozitor – cu lucrarea mai sus menționată – și de speaker la Formulul Internațional al Compozitorilor – unde a avut o intervenție minunată și despre care vă voi povesti cu altă ocazie. Titlul lucrării face referire la căldura timbrului instrumentelor din lemn, a unui anume tip de sonoritate produs de acestea, lucrarea fiind o meditație senină scrisă pentru pian și vioară de mici dimensiuni, cu o durată de aproximativ 8 minute. Așa cum ne informa chiar compozitorul, lucrarea este o

parafrază pe textul care se recită în Vinerea Mare în bisericile de rit latin: "Iată, lemnul crucii pe care a fost atârnat Mântuitorul lumii, veniți să-l adorăm".

Trecând o graniță nevăzută dar pe care am putut-o simți, lucrarea *Red Hot* a tinerei compozitoare române Diana Rotaru este inspirată de unul dintre cele mai cunoscute basme europene, *Scufița Roșie*. Trebuie menționat că piesa este dedicată ansamblului londonez Mercury ceea ce demonstrează încrederea compozitoare în capacitățile lor, mai cu seamă că dificultățile de ordin tehnic nu sunt deloc puține. Faptul că Diana Rotaru îi declară legătura directă cu bine-cunoscutul basm francez al lui Charles Perrault creează o legătură indiscutabilă și cu alte surse de tip cinematografic, care la rândul lor au fost inspirate de povestea Scufiței Roșii. Cele trei părți ale lucrării se bazează pe un idiom repetitiv diferit, fiecare amintind apăsător de zona fantasticului, oniricului, în care lucrarea ne introduce. Prima parte, *Ballerina*, are la bază ideea unei cutiute muzicale care se declanșează și mai apoi se strică, dominată de obsesia terței; *Amoris Chaconne*, cea de a doua secțiune, dedicată clarinetului, aduce o construcție în spirală, "o muzică de film imaginar" inspirată de pelicula *Los amantes del círculo polar* de Julio Medem (1998). Finalul este visceral,

pendulând între ludic și barbar, un tip de folclor imaginar pe linie bartokiană, așa cum ne dezvăluie chiar compozitoarea. Și această zonă de încheiere se inspiră dintr-o poveste, de această dată de dragoste, cea din pelicula *Cat on a Hot Tin Roof* din 1958. Cuvintele cheie sunt cu siguranță *hot, red, love, weird*.

Ansamblul Mercury este supus, parcă, unui test pe care se simte determinat să îl promoveze. În continuare, muzicienii fac o incursiune în muzica epocii elisabetane, prin lucrarea lui Thomas Adès, *Court Studies from The Tempest* (*Studii de curte după Furtuna*), scrisă în 2005, ca ecou al lucrării lirice compuse de același compozitor cu un an mai devreme, cu același titlu. Lucrarea are la bază bine-cunoscuta capodoperă shakespeariană care, inițial, a fost alăturată muzicii lui Purcell. Din această nouă viziune de secol XXI a *Furtunii*, compozitorul a extras șase numere și le-a transcris pentru clarinet, vioară, violoncel și pian, într-o manieră complet abstractă, cu numeroase intervenții de virtuozitate care, din nou, aduc în aceeași lumină elemente moderne dar și din perioada Barocă.

Șapte este cifra următoarei lucrări din program care aparține tânărului interpret și compozitor Vlad

Maistorovici, *Cadence en Espace* aducând în prim plan șapte episoade cu expansiune lentă. Este o lucrare compusă pentru violă și pian și aici trebuie remarcată interpretarea impecabilă și plină de pasiune a pianistei Dina Duisen. Pentru a crea acea iluzie a spațiului în transformare, lucrarea are la bază canoane care își schimbă densitatea. O altă sursă de inspirație pentru compozitor a fost genialul chitarist britanic Brian May cu ale sale cadențe cu efecte de *delay* pe care acesta le-a oferit și le oferă publicului în concertele sale electrizante de pe stadioanele lumii. De altfel, aluziile sonore la chitara electrică sunt mai mult decât evidente iar întreaga lucrare e scrisă ca o provocare pentru interpreți, fiind un adevărat tur de forță și virtuozitate. Astfel, în cele șapte episoade abstracte pe care le oferă piesa, melodia apare într-un spațiu unidimensional și suferă mai multe transformări: în spațiul larg ermetic, în spațiul deschis instabil, spațiu-timp curbat, spațiu atomizat și spații compacte pentru ca mai apoi, la final, să se întoarcă la cel unidimensional.

Într-o atmosferă de Scherzo, pe o perioadă scurtă de timp – aproximativ 8 minute – se desfășoară lucrarea următoare din program, *Steamboat Bill Jr.* a lui Magnus Lindberg, și el participant în Forumul Compozitorilor. Deși concepută pentru clarinet solo și violoncel, două instrumente prin definiție melodice, lucrarea are la bază un evident concept armonic, cu o scriitură caleidoscopică și efecte specifice muzicii spectrale, minimale și seriale.

Ultima lucrare din program îi aparține compozitorului român Dan Dediú. *Viscous Sun* este o piesă scrisă în anul 2014 special pentru cvartetul Mercury și are ca inspirație pelicula cinematografică cu același nume a regizorului Paolo Sorrentino. Ne este cunoscută admirația lui Dan Dediú pentru cinematografie și nu de puține ori

o zonă de maximă tensiune. De sesizat existența anumitor teme formale care fie se acumulează, fie se dizolvă. "O descărcare de adrenalină sonoră și totodată o infuzie de expresie frustă, sălbatic-grotescă", așa cum spune Dan Dediú.

Această lucrare a încheiat parcursul muzical al cvartetului Mercury care a dovedit o capacitate de adaptare aproape ieșită din comun. Sunt rare momentele în care unui ansamblu i se potrivesc toate piesele din repertoriu; unii sunt norocoși să aibă un singur moment de glorie într-un concert. Iată că acești patru tineri au performat astăzi cu o mare plăcere pentru muzica ce le-a fost oferită, au participat total la actul muzical, chiar dacă eu, personal, i-aș fi văzut plasați într-un alt spațiu decât Sala Radio, un spațiu care să îi avantajeze și mai mult. Din păcate, această sală a fost prevăzută concertelor din seria muzicii secolului XXI și a rămas aceeași indiferent de formația invitată.

Andra APOSTU

Filarmonica "George Enescu", Dmitry Sitkovetsky și Adela Zaharia

Înainte de 1989, în defuncta epocă centrată pe promovarea cetățeanului "multilateral dezvoltat", stagiunile românești de concertaveau obligativitatea de a insera în programul concertelor săptămânale câte o piesă a unui autor autohton care, în general, era ancorat în perimetrul muzicii contemporane. Bucuria eliberării de orice fel de încorsetări ideologice și de inerentele frustrări generate de impunerea acestora caracteristică anilor '90 a

atras însă, printre alte consecințe, și diminuarea drastică a ponderii muzicii românești în calendarul repertorial al formațiilor instrumentale. În acest context de peste un sfert de veac, în afara enclavelor constituite, în primul rând, prin intermediul înființării Săptămânii Internaționale a Muzicii Noi, apoi, ulterior, a festivalului "Meridian", și a concertelor susținute de către anumite ansambluri și individualități solistice în fața unui public alcătuit, în general, din receptori avizați, reprezentativitatea fenomenului muzical contemporan la nivelul marelui public s-a redus considerabil.

În conjunctura amintită, anul de grație 2017 a adus după sine o benefică schimbare de imagine, relaționată direct cu cea mai importantă bienală de evenimente artistice aptă de a situa Bucureștiul în postura unei indubitabile capitale a muzicii europene – Festivalul Internațional "George Enescu". Prin intermediul noului său director, Vladimir Jurovski, și a seriei de concerte inițiate anul acesta, **MUZICA SECOLULUI AL XXI-LEA**, spectatorii – sosiți, de altfel, din multe colțuri ale lumii – au avut ocazia de a se întâlni cu variate repere din componistica românească și universală contemporană iar creatorii români privilegiul de a fi apreciați nu doar de către un public numeros ci și de către comentatori de specialitate

Filarmonica "George Enescu",
Adela Zaharia, Iain Bell, Dmitry Sitkovetsky

aceasta i-a oferit idei în compoziție. Nu e singura lui sursă; de fapt, când crezi că ai "prins" un fir al inspirației lui Dan Dediú, el te surprinde cu ceva nou. Lucrarea are o densitate aparte, o textură care ne trimite cu gândul la un astru ajuns în pragul exploziei. Muzica este una plină de energie și o adevărată misiune de virtuozitate pentru pianista ansamblului, pe care aceasta o duce la bun sfârșit cu mare succes. Refrenul din registrul acut, regăsit în numeroase pasaje solistice, străbate întreaga lucrare ca un astru într-un ciclu complet de mișcare, transformându-se aproape cu fiecare apariție. Motivele de tip folcloric sunt evidente, iar întregul material sonor acumulează în continuu până într-